

**A Hármashegy-tölgyesek (HUHN20023)
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
Natura 2000 fenntartási terve**

Debrecen
2020.

Készítette

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.

Bogland Természet-, és Környezetvédelmi Betéti Társaság

E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

Vezető szakmai koordinátor

Kapocsi István

Szakmai koordinátor

Dr. Müller Zoltán

Dr. Gulyás Gergely

Lesku Balázs

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Kiss Béla

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Hasznosi László

Közreműködő szakértők

Demeter László

Dr. Gulyás Gergely

Lukács Attila

Polyák László

Szabó Gyula

Tóth Pál

Tokaji Kitti

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2020.

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai	5
1.1. Név	5
1.2. Azonosító kód	5
1.3. Kiterjedés	5
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	5
1.4.1. Jelölő élőhelyek	5
1.4.2. Jelölő fajok	5
1.5. Érintett települések	5
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	5
1.7. Tervezési és egyéb előírások	6
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv	6
1.7.2. Településrendezési eszközök	7
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek	7
1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek	7
1.7.5. Halgazdálkodási tervek	7
1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv	7
1.7.7. Egyéb tervek	7
2. Veszélyeztető tényezők	8
3. Kezelési feladatok meghatározása	10
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	10
3.2. Kezelési javaslatok	10
3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE)	11
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés	24
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	25
3.2.4. Kutatás, monitorozás	25
3.2.5. Mellékletek	25
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében	27
3.3.1. Agrártámogatások	27
3.3.2. Pályázatok	32
3.3.3. Egyéb	32
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	32
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	32
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	32
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	34

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Hármashegyi-tölgyesek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (KjTT)
-------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20023
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	501,06 ha
--------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

A jelölő élőhelyek és fajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2018. évi változatát vettük alapul.

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 9110* - Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*)

*: kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

1.4.2. Jelölő fajok

- Magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*)

1.5. Érintett települések

Hajdú-Bihar megye: Debrecen

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége(%)
		(ha)	(%)	
Debrecen	Hajdú-Bihar megye	501,06 ha	100,00 %	1,09%

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

A tervezési területből 42,8 ha Debrecen-nagycserei Hármashegyi akácos néven helyi védettséget élvez (törzskönyvi szám: 8/50/TT/81, hatályba lépés éve: 1981).

A tervezési területből 86,19 ha a Hármashegy Pihenőközpont néven helyi védettséget élvez (törzskönyvi szám: 8/50/TT/81, hatályba lépés éve: 1981).

A tervezési terület nem érint különleges madárvédelmi területet.

A tervezési terület teljes egészében (100%) az Országos Ökológiai Hálózat magterület övezetével átfed.

<u>Típus</u>	<u>Kód</u>	<u>Név</u>	<u>Átfedés</u> (ha)	<u>Átfedés</u> (%)	<u>Kapcsolódó</u> <u>jogszabály száma</u>
helyi jelentőségű védett természeti terület	8/50/TT/81 (1981)	Debrecen-nagycseri Hármashegy akácos	42,8 ha		Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 21/2008. (IV. 30.) rendelete* a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 24/2006. (VIII. 14.) rendelet módosításáról
helyi jelentőségű védett természeti terület	8/50/TT/81 (1981)	Hármashegy Pihenőközpont	86,19 ha		Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 21/2008. (IV. 30.) rendelete* a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 24/2006. (VIII. 14.) rendelet módosításáról
országos ökológiai hálózat magterület övezet	MT	-	501,06 ha	100%	Magyarország és egyes kiemelt térségeinek terület rendezési tervéről 2018. évi CXXXIX törvény.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési területre természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik.

1.7.2. Településrendezési eszközök

Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 13/2010. (IX. 17.) önkormányzati rendelete Hajdú-Bihar megye területrendezési tervéről.

Debrecen 2010/10/2010 (II.23.) rendelete a település helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről (módosításokkal)

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Debrecen-Halápi erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (Érvényes: 2028.)

Végzés ügyiratszama: HB-03/KTF/05699-4/2018.

1.7.4. Tájégségi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

Hármashegyi-tölgyesek kiemelt jelentőségű természetegőrzési terület a Tiszántúli Vadgazdálkodási táj Hajdúsági Erdőpuszták Vadgazdálkodási tájegységbe tartozik. A tájegység vadgazdálkodására a Tiszántúli Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről szóló 13/2018. (VII. 3.) AM rendeletben foglaltak az irányadóak.

NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt. (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-902960-107) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszama: HB-03/FM/00172-4/2019.

Zrínyi Miklós Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-902950-107) Üzemtervének Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszama: HB-03/FM/00309-2/2019.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A területen halgazdálkodási vízterület nem található, így halgazdálkodási terv sem vonatkozik rá.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

2-15 Berettyó alegység vízyűjtő-gazdálkodási terve – Közreadta a Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság. Elfogadás dátuma: 2016. április. Érvényes: 2027-ig.
(<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149> alapján)

1.7.7. Egyéb tervek

Egyéb terv a területre vonatkozóan nem áll rendelkezésre.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
B17	erdészeti talajművelési és egyéb talajkezelési gyakorlatok	M	2	Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus</i> spp.) (91I0*): az üzemszerű tarvágásos fahasználatot követő teljes talajelőkészítéssel végzett felújítás az élőhely természetességét rontja még akkor is, ha a felújításhoz kocsányos tölgyet használnak.
				Magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp. <i>hungarica</i>): az üzemszerű tarvágásos, teljes talajelőkészítéssel végzett felújítás elpusztítja a növényfajt és élőhelyét.
B09	tarvágás	M	2	Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus</i> spp.) (91I0*): az üzemszerű tarvágásos fahasználat az élőhely átalakítását vagy erőteljes degradációját jelenti még akkor is, ha a felújításhoz kocsányos tölgyet használnak.
				Magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp. <i>hungarica</i>): az üzemszerű tarvágásos fahasználat veszélyezteti a fajt és élőhelyét.
G08	hal- és vadállomány kezelése	M	8,7	Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus</i> spp.) (91I0*): itt főleg a felszaporodott vaddisznó állománya tesz kárt a száraz időszakokban jelentkező erdős túrásával. Az állatok nagy területen felszaggatják a gyepszintet és utat nyitnak a gyomosodásnak, az inváziós növények terjedésének. A makktermés elfogyasztásával tovább redukálják a természetes felújulás amúgy is minimális lehetőségét.
				Magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp. <i>hungarica</i>): itt főleg a felszaporodott vaddisznó állománya tesz kárt a száraz időszakokban jelentkező erdős túrásával. Az állatok kitérnek a talajból a növény rizómáit. Nagy területen felszaggatják a gyepszintet és utat nyitnak a gyomosodásnak, az inváziós növények (amerikai alkörmös (<i>Phytolacca decandra</i>), selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>)) terjedésének.
I02	egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	M	8,7	Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus</i> spp.) (91I0*): a folyamatosan terjedő fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>), kései meggy (<i>Prunus serotina</i>), amerikai kőrös (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>) és amerikai alkörmös (<i>Phytolacca decandra</i>) terjedése számos hatásával (árnyékolás, gyökérkonkurrencia, nitrogén halmozása a talajban, stb.) minden szintjét drasztikusan átalakítja, a megsemmisülésig degradálja.

				Magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp. <i>hungarica</i>): főleg a folyamatosan terjedő fehér akác, kései meggy és amerikai alkörmös terjedésével erősen beárnyékolja a nőszirm élőhelyeit képező felnyílt foltokat, ami eleinte a virágzás elmaradásához, majd a teljes kipusztuláshoz vezet. Ezek a fajok végső soron az élőhelyek nagyfokú degradációjához vezetnek.
K02	lecsapolás	M	12,35	Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus</i> spp.) (91I0*): a térség általános szárazodását eredményező belvízrendezése a hajdan jó vízellátottságú buckaközökben felnőtt zárt tölgyesekben egyre inkább jelentkezik a fák csúcscsáradása, ami a tölgyek gyorsuló pusztulásához, az állomány kilékesedéséhez vezet, s ezzel a száraz termőhelyet jobban toleráló inváziós növények gyors előretörését és a jellemző fajok pusztulását okozza. A pusztai tölgyesek esetén ez a hatás kevésbé drasztikus, hiszen egyébként is szárazabb termőhelyen alakultak ki. A kiszáradás csökkenti továbbá a tölgyvel végzett erdőfelújítások sikerességét is.
N02	aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	M	12,35	Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus</i> spp.) (91I0*): a klímaváltozás eredményeként a hajdan jó vízellátottságú buckaközökben felnőtt zárt tölgyesekben egyre inkább jelentkezik a fák csúcscsáradása, ami a tölgyek gyorsuló pusztulásához, az állomány kilékesedéséhez vezet, s ezzel a száraz termőhelyet jobban toleráló inváziós növények gyors előretörését és a jellemző fajok pusztulását okozza. A pusztai tölgyesek esetén ez a hatás kevésbé drasztikus, hiszen egyébként is szárazabb termőhelyen alakultak ki. A kiszáradás csökkenti továbbá a tölgyvel végzett erdőfelújítások sikerességét is.
L02	fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlatnak által okozott közvetlen változás)	M	5	Magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp. <i>hungarica</i>): az erdőssztyepp tisztások becserjésedése megszünteti a nőszirm élőhelyeit.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Hármashegy-tölgyesek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (Natura 2000 adatlap) találhatóak.

A természetvédelmi célállapot:

A megjelölt prioritások szerinti célállapot megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület jelölő értékei mellett egyéb természetes, közösségi jelentőségű (de nem jelölő) élőhelyek kiterjedésének, karakterének, egységes táji megjelenésének, természetes biológiai sokféleségének fennmaradása is biztosítható legyen, különös tekintettel az ott előforduló, jelentős értéket képviselő védett fajok igényeire.

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések:

- Inváziós, illetve intenzíven terjedő tájidegen fa- és cserjefajok (fehér akác, kései meggy) uralta tervezett erdőkben fafajcsere őshonos, a tájra, és élőhelyekre természetesen jellemző fajokra. A tölgyesekből és egyéb őshonos fafajok uralta állományokból az ilyen fajok folyamatosan eltávolítandók, sarj- és újulatképződésük megakadályozandó. Ezt a tevékenységet a magyar nőszirm által benépesített erdőrészekben sürgősséggel kell végezni;
- Az érintett, legalább karakterében őshonos fafajú (természetes, féltermészetes) erdőfoltokban átállni olyan erdőkezelési módszerre, mely a folyamatos erdőborítást és az erdőssztyepp aljnövényzet fennmaradását biztosítja (tarvágás, teljes talajelőkészítés és tuskózás mellőzése), ugyanakkor idős (részben odvas) faegyedek és holt faanyag kellő arányú meglétét is;
- Száraz termőhelyeken végzett szerkezetátalakító felújítások során lehetőséget kell teremteni a felnyíló, erdőssztyepp jellegű állományrészek kialakulására.
- A meglévő belvízlevezető csatornákon törekedni kell a vízvisszatartások, medertározások megvalósítására.
- A terület nagyvadállományát olyan szinten tartani, ami nem akadályozza az egészséges erődinamikát;
- Védő kerítések létesítése a nagyvadak hatása ellen javasolt.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, fajvédelmi,- és élőhely rekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a

fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). A közösségi jelentőségű élőhelyekre és fajokra vonatkozó kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE)

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési előírás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervkészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.

A Hármashegy-tölgyesek Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 7 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2013-ban tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna határ követő egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezeléseket, beavatkozásokat gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekinthető, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

(a) Kezelési egység kódja: KE-1

(b) Kezelési egység meghatározása: ebbe a kezelési egységbe tartoznak a területen található erdőssztepp-tölgyesek. Ezek a Natura 2000 terület legnagyobb értékei, országos és európai ritkaságuk miatt kiemelt figyelmet érdemelnek. Nyílt homoki tölgyesek (*Festuco-Quercetum roboris*) és gyöngyvirágos tölgyesek (*Convallario-Quercetum roboris*), összes kiterjedésük 63,86 ha.

Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott területek. Nagy részük nem védett, kisebb részük helyi jelentőségű védett természeti területen (Debrecen-nagycseri Hármashegy akác) található (védettek).

Az élőhelyhez tartozó öreg kocsányos tölgyesek többnyire sarj eredetűek. A pusztai tölgyesként (*Festuco rupicola-Quercetum roboris*) azonosítható állományok megőrzése mind természetvédelmi, mind tudományos szempontból nemzetközi jelentőséggel is bír. Itt fordul elő a jelölő magyar nőszirmos is. Elsősorban a fehér akác, a kései meggy és az amerikai alkörmös terjedése jellemző, és velük párhuzamosan a nitrogénkedvelő növények térhódítása nő, leginkább a szegélyek irányából. A degradációs folyamatok ellenére még ezekben a

foltokban is számos jó természetességű, fajgazdag gyepszinttel bíró állományrész maradt. Egyre nő a kiszáradó fák mennyisége, ami részben a sarjzattatásos eredet következménye lehet, de a térséget általánosan sújtó kiszáradás is szerepet játszhat benne.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nyílt homoki tölgyesek (M4), alföldi zárt kocsányos tölgyesek (L5)
- Natura 2000 élőhelyek: euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.) (91I0*) (jelölő élőhely)
- érintett erdőrésztetek: Debrecen 97E, 97G, 97H, 97J, 97N, 97Q, 98G, 98I, 107H, 107N, 108E, 109B, 109E, 111D, 111F, 111I, 112L, 112T, 114B, 114H, 114I, 114K, 115D, 115B
- Védett természeti területet érintő erdőrésztetek: Debrecen 107H, 107N, 112L, 112T
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: magyar nőszirm (*Iris aphylla subsp. hungarica*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: nagyzezerjófű (*Dictamnus albus*), epergyöngyike (*Muscari botryoides*), kétlevelű sarkvirág (*Platanthera bifolia*), kis tavasziaszoló (*Archiearis puella*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), örvös légykapó (*Ficedula albicollis*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységben az egyik legfontosabb feladat az özönnövények visszaszorítása. A kései meggy (*Padus serotina*) mellett a legsürgetőbb feladat az akác (*Robinia pseudo-acacia*) kiirtása ezekről az élőhelyekről, ami az erdőgazdálkodó aktív közreműködését feltételezi. Az akác esetében valószínűleg a vegyszeres kezelés lehet hatékony módszer a sarjképződés megakadályozására, hiszen az intenzív legeltetés, vagy a tuskók és a gyökérzet eltávolítása ebben a környezetben nem alkalmazható megoldás. Az özönnövények irtását néhány évente újra el kell végezni, mivel a környező faültetvényekben élő tömeges állományaik felől folyamatos az utánpótlásuk.

A folyamatos erdőborítást szolgáló üzemmódok valamelyikének bevezetése lenne szükséges a kezelési egységben belül.

Azonban ezen az erdészeti szempontból szélsőséges termőhelyen (igen száraz, sekély termőrétegű humuszos homok) jól működő üzemszerű erdőfelújítási technológia nem ismert. A kezelési egységbe tartozó igen ritka előfordulású felnyíló erdőállományok erdőrezervátumszerű működtetése megfelelő lehetne, de a természetes felújulás itt lassú folyamat és elképzelhetetlen az özönnövények folyamatos irtása és a vadragás kizárásának fenntartása nélkül. A természetes erdődinamika működésének ráadásul az érintett foltok relative kis kiterjedése sem kedvez. Emiatt javasoljuk a kezelési egységben a *faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra* való áttérést. A 2009. évi XXXVII. törvény 29. § (1) d) lehetőséget ad ezekben az erdőkben is a természetvédelmi, illetve erdőfelújítási célú fakitermelésre, s így az öszönfajok eltávolítására. Az újulat mesterséges betelepítését a pusztuló fák pótlására egyedi, kiscsoportos, vagy lékes beültetéssel lehetne végezni az eltávolított fásszárú öszönfajoktól megtisztított foltokon. A beavatkozás sűrű, mert a kocsányos tölgy faállomány ezeken az élőhelyeken idős, többnyire sarj eredetű és nagyjából egykorú.

Amennyiben vágásos üzemmód marad, a tarvágásos, teljes talajelőkészítéssel végzett erdőfelújítást abban az esetben is el kell kerülni.

Érintkező (szomszédos) állományokra vonatkozó javaslatok: a szomszédos erdőrészek teljes talaj-előkészítéssel végzett erdőfelújításai során tuskóprizmák ne kerüljenek a kezelési egység határára, mivel azok az özönfajok új terjedési gócpontjait képezik, és fizikai akadályt is jelentenek a növényfajok terjedése előtt. A szomszédos erdőterületekből célszerű lenne létrehozni egy olyan puffer övezetet (a KE-2 egység teljes területén, az érintkező erdőrészekben), ahol szintén rendszeresen folya az özönnövények visszaszorítása. Ezzel csökkenthető lenne az élőhelyre nehezedő inváziós nyomás. Ezek a javaslatok a KE-2 egység területét érintik, így ott is megjelennek.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezései.
- Debrecen-Halápi Erdészeti Körzet erdőterve
- Védett természeti területen fekvő erdők esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait is szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökzöld vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. (E03). *Megjegyzés: A homoki tölgyesek többnyire igen kis területű állományaiban egyfajta örökzöld, illetve faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódhoz hasonlatos fenntartás javasolható, melynek során az inváziósfafajok eltávolításával, vagy az idős fák pusztulásával keletkező lékeken a rendkívül ritka természetes újulat megsegítésére, illetve mesterséges újulatképzésre kerül sor minimális talajbolygatás mellett. Fontos az inváziós növényfajok (kései meggy (*Prunus serotina*), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*), alkörmös (*Phytolacca decandra*), zöld juhar (*Acer negundo*)) folyamatos visszaszorítása. Nem cél a teljesen zárt állomány kialakítása, hiszen a jelölő növényfaj és az erdőssztyepp aljnövényzet fennmaradását a felnyílt erdőkép tudja biztosítani. Az ilyen jellegű kezelés bevezetése igen sürgető!*
- Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok (kései meggy (*Prunus serotina*), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*), alkörmös (*Phytolacca decandra*), magas aranyvessző (*Solidago gigantea*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*), zöld juhar (*Acer negundo*)) eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével. (E10).
- Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal. (E51). *Megjegyzés: A homoki tölgyesekben az újulatképzés elsősorban kocsányos tölgygel (*Quercus robur*) történjen. Elegyként javasolható vadkörte (*Pyrus pyraeaster*), hazai nyarak, nyír (*Betula pendula*), madárcseresznye (*Prunus avium*), mezei juhar (*Acer campestre*), a nedvesebb részeken a magyar kőris (*Fraxinus angustifolia subsp. pannonica*), esetleg szilfajok is javasolhatók.*
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31).

- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése (E33).
- Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása. (E47).
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18).
- Talajvédelmi rendeltetésű és felnyíló (erdőssztyepp jellegű) erdők esetében a felújítás során a tájhoz fajok tuskó- és gyökérsarj eredetű újulatának megőrzése. (E61).
- Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően. (E73).
- Erdőssztyepp-erdők füves részeinek fenntartó kezelése. (E76).
- Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lág- és fásszárúak továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.(E83).
- Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani. (VA02).
- A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető. (VA03).

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukciós javaslatok nem merülnek föl a kezelési egységre vonatkozóan.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A felsorolt javaslatok mind az euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.) (91I0*) jelölő élőhely állományainak fennmaradását segítik elő, ennek az állománynak a fennmaradása kulcsfontosságú.

Idegenhonos inváziós, illetve intenzíven terjedő fajok **visszaszorítása**: az élőhelyet jelenleg leginkább a kései meggy (*Padus serotina*), a fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*), az amerikai alkörmös (*Phytolacca americana*), nedvesebb termőhelyeken a vörös (amerikai) kőris (*Fraxinus pennsylvanica*) és zöldjuhar (*Acer negundo*) előrenyomulása veszélyezteti. Kezelés híján néhány év alatt jelentősen felszaporodnak, és komoly degradációt eredményeznek.

Felújítás: a tölgyes állományokban a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás csak elviekben megfelelő, nem kerülhető meg az a probléma, hogy ezen állományok felújítása az általánosságban alkalmazott módszerekkel nem végrehajtható, mivel itt a lágyszárú növényzet és a helyenként felnyíló erdőszerkezet fennmaradása is rendkívül fontos. Erre a problémára adjuk meg koncepciótervként a faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérést.

Érintkező (szomszédos) állományokra vonatkozó javaslatok: ezekkel a beavatkozásokkal ideális esetben a ma már elszigetelt állományok növelése megoldhatóvá válna, ezzel az izoláció mértéke csökkenthető lenne.

A vadállomány csökkentésére vonatkozó javaslatokra azért van szükség, mivel a jelentősen felszaporodott vaddisznó állomány komoly túrasi károkat képes okozni az élőhely gyepszintjében.

A megadott javaslatok továbbá a jelölő magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*) növényfaj, illetve a nagy hörcsincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) közösségi jelentőségű állatfajok állományainak fennmaradását is szolgálják.

(a) Kezelési egység kódja: KE-2

(b) Kezelési egység meghatározása: ebbe az egységbe tartoznak azok az erdőállományok, amelyek a KE-1 egység idős tölgyes állományai között terülnek el, azok között a kapcsolatot megteremthetik. Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott területek. Főképp nem védett területen található, csak kis részük védett. A kezelési egység kiterjedése 83,23 ha. Főképp akácok tartoznak ide és egy erdeifenyves.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): akácültetvények (S1), ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- érintett erdőrészek: Debrecen 97F, 97I, 97L, 97M, 97O, 97P, 97S, 98J, 107M, 108F, 109D, 111E, 111G, 112E, 112H, 112S, 114G, 115A, 115C, 115E, 115F, 115G
- védett természeti területet érintő erdőrészek: 107M, 112E, 112H, 112S
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: -
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Az érintett erdőrészek körzeti erdőtervekben meghatározott jelenlegi faállománytípusai egyéb lomb elegyes-akácok, akácok, akác-nemes nyárasok, akác-erdeifenyvesek, egyéb lomb elegyes kocsányos tölgyesek (Debrecen 112H). A távlati célállományok idegenhonos fajok, legtöbbször akácok, 1 részlet vörös tölgy.

A jelölő élőhely meglévő állományainak (KE-1 egység) hosszú távú fennmaradását és gyarapodását szolgálhatná elegyes kocsányos tölgyesek esetleg elegyes hazai nyárasok kialakítása a KE-2 egység teljes területén (tehát a jelölő élőhely foltjait egymással összekötő, nem őshonos és tájidegen távlati célállományú faállományok helyén). Ez a távlati célállományok megváltoztatását, szerkezetátalakítást is jelentené a kezelési egység teljes területén. A távlati célállomány javaslatunk szerint az érintett erdőrészek esetében elegyes kocsányos tölgyes (főképp kocsányos tölgy és hazai nyárasok, szilvek, mezei juhar, a nedvesebb termőhelyeken magyar kőris is), vagy elegyes hazai nyáras. A KE-1 kezelési egységgel szomszédos erdőrészek teljes talaj-előkészítéssel végzett erdőfelújításai során tuskóprizmák ne kerüljenek a kezelési egység határára, mivel azok az özönfajok új terjedési gócpontjait képezik, és fizikai akadályt is jelentenek a növényfajok terjedése előtt.

Így a KE-2 kezelési egység az erdőssztyepp-tölgyesek foltjainak elszigeteltségét csökkentené, annak jelenthetne pufferezónát, javaslatunk szerint a továbbiakban ezt szem előtt tartva kellene a kezelést végezni. Így tehát ennek a kezelési egységnek a teljes területén célszerű lenne létrehozni egy puffér övezetet, ahol szintén rendszeresen folyna az özönfajok visszaszorítása. Ezzel csökkenthető lenne a jelölő élőhelyre nehezedő inváziós nyomás.

Ezt célszerű lenne kiegészíteni a gypszint jellemző vázfajainak vetésével. A tájra jellemző őshonos fafajokkal való erdősítésre alkalmatlan magas buckákon tisztásokat, illetve szórványos faállományokat célszerű kialakítani. Ehhez szükséges lehet terméketlen területek kijelölése, valamint a szerkezetátalakítások során felnyitott erdők kialakítására. Ezekkel a

beavatkozásokkal ideális esetben a ma már elszigetelt állományok izolációjának csökkentése válna megoldhatóvá.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezései.
- Debrecen-Halápi Erdészeti Körzet erdőterve
- Védett természeti területen fekvő erdők (ilyen mindegyik érintett erdőrészlet a kezelési egység területén) esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait is szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása. (E54)./Megjegyzés: A nedvesebb termőhelyeken a felújításra elsősorban a keményfás ligeterdőkre jellemző kocsányos tölgyre, magyar kőrisre és szilfajokra alapozott felújítás javasolható, elegyként hazai nyarakkal, bibircses nyírrel, madárcseresznyével, vadkörtevel, mezei juharral. A homoki tölgyesek jellemző termőhelyein természetesen elsősorban a kocsányos tölgyet javasoljuk. Elegyként javasolható vadkörte, hazai nyarak, nyír, madárcseresznye, mezei juhar. Természetvédelmi szempontból a legszárazabb homoki termőhelyeken a felnyílt, erdőssztyepp táj helyreállítása lenne az ideális kocsányos tölgyre alapozva. Mivel azonban az ilyen jellegű felújítást a zárt akácos és fenyves állományok helyén a jelenlegi jogi szabályozás nem támogatja, a helyi tapasztalatok alapján a szürke nyárral végzendő felújítás javasolható, esetleg kocsányos tölgy, mezei juhar, ezüst hárs eleggyel. A legszárazabb buckatetők felújítási nehézségeinek áthidalására javasolható tisztások kialakítása, illetve kivonás az erdőművelésből az alkalmatlan termőhelyre hivatkozással./
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31).
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18).
- Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően. (E73).
- Erdőssztyepp-erdők füves részeinek fenntartó kezelése. (E76).
- Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fásszárúak továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, száruzás) történő megakadályozása. (E83).
- Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani. (VA02).

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az általános javaslatok között megfogalmazottak szerkezetátalakításnak minősülnek, így élőhelyrekonstrukciós javaslatnak tekintjük.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A felsorolt javaslatok mind az euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.) (91I0*) jelölő élőhely állományainak fennmaradását segítik elő, ennek az állománynak a fennmaradása kulcsfontosságú. A kezelési egység rekonstrukciójával elérhető lenne a jelenleg elöregedett, és elszigetelt idős állományok (KE-1) összekötésének és megújulásának lehetősége. A KE-2 egység eleinte, mint pufferzóna működhetne, később az állományok korosodásával akár maga is jelölő pusztai tölgyessé válhatna, így növekedne az élőhely kiterjedése. A legtöbb önkéntesen vállalható kezelési javaslat abban az esetben is szükséges, ha a fafajcsere és az új kezelésre való átállás nem történik meg. Ilyen pl. az özönnövények visszaszorítása.

A vadállomány csökkentésére vonatkozó javaslatokra azért van szükség, mivel a jelentősen felszaporodott vaddisznó állomány komoly túrási károkat képes okozni az élőhely gyepszintjében.

A megadott javaslatok továbbá a jelölő magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*) növényfaj, illetve a nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) közösségi jelentőségű állatfajok állományainak fennmaradását, esetleges növekedését is szolgálja.

(a) Kezelési egység kódja: KE-3

(b) Kezelési egység meghatározása: ebbe az egységbe tartoznak a Natura területnek a KE-1 egységbe és a KE-2 egységbe be nem sorolt erdőállományai. A Natura terület nagy részét alkotják. Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott területek. Nagy részük nem védett, kis részük védett. A fafajok szempontjából elmondható, hogy a kezelési egység nagy része nem tájhonos erdő: akácos, erdeifenyves, vörös tölgyes, fekete diós, kései meggyes, nemesnyáras, de vannak hazai puhafás állományok, kocsányos tölgyesek, magyar kőrisesek, égeresek is. A kezelési egység kiterjedése 332,64 ha.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): őshonos fafajú fiatalosok (P1), őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB), őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC), őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb), akácültetvények (S1), egyéb ültetett tájidegen lombos erdők (S3), ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7). Meg kell jegyezni, hogy az S1 kategóriába tartozó élőhelyek között nagy kiterjedésben található olyanok, melyek a nyílt homoki tölgyesek (M4) elakácosításával jöttek létre, ezért a homoki tölgyesek maradványai még megtalálhatók benne, de az Á-NÉR 2011 rendszer kritériumai szerint már nem térképezhetők az M4 kategóriába. Ennek köszönhető, hogy szórványosan sok idős tölgyfa és a jelölő növény, és állatfajok kis mennyiségben megtalálhatók bennük.
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nyílt homoki tölgyesek (M4), alföldi zárt kocsányos tölgyesek

(L5), jellegtelen üde gyeppek (OB), jellegtelen száraz-félszáraz gyeppek (OC), lágyszárú özönfajok állományai (OD), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c), őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékúerdők (RDa), nemesnyárasok (S2), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6)

- Natura 2000 élőhelyek: euro-szibériai erdősztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.) (91I0*) (jelölő élőhely)
- érintett erdőrésztelkek: Debrecen 97A, 97B, 97C, 97D, 97K, 97R, 97ÚT, 98E, 98F, 98H, 98ÚT, 98VF, 107A, 107B, 107C, 107D, 107E, 107F, 107G, 107I, 107J, 107K, 107L, 107O, 107P, 107Q, 107ÚT1, 107ÚT2, 108A, 108B, 108C, 108D, 108G, 108H, 108I, 108J, 108K, 108L, 108M, 108N, 108O, 108P, 108Q, 108TI, 109A, 109C, 109F, 109ÚT, 110A, 110B, 110C, 110D, 110E, 110F, 110G, 110H, 110I, 110J, 110K, 110ÚT, 111A, 111B, 111C, 111H, 111J, 111K, 111L, 111M, 111N, 111O, 111P, 111Q, 111R, 111S, 111T, 111U, 111ÚT, 111V, 111W, 111X, 111Y, 111Z, 112A, 112B, 112C, 112D, 112ÉP, 112F, 112G, 112I, 112J, 112K, 112M, 112N, 112O, 112P, 112Q, 112R, 112TI, 112U, 112ÚT2, 114A, 114C, 114D, 114E, 114F, 114J, 114L, 114M, 114N, 114O, 114P, 114ÚT, 120S, 120ÚT3, 127A, 127B, 127C, 127D, 127E, 127F, 127NY, 127TI1, 127TI2, 129A, 129B, 129C, 129D, 129E, 129F, 129G, 129TI, 129ÚT1, 130A, 130B, 130C, 130D, 130E, 130F, 130G, 130H, 130I, 130J, 130ÚT2, 893A
- Védett természeti területet érintő erdőrésztelkek: Debrecen 107A, 107B, 107C, 107D, 107E, 107F, 107G, 107I, 107J, 107K, 107L, 107O, 107P, 107Q, 112A, 112B, 112C, 112D, 112F, 112G, 112I, 112J, 112K, 112M, 112N, 112O, 112P, 112Q, 112R, 112U, 120S, 127A, 127B, 127C, 127D, 127E, 127F, 129A, 129B, 129C, 129D, 129E, 129F, 129G résztelkek
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: magyar nőszirm (*Iris aphylla subsp. hungarica*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: nagyzezerjófű (*Dictamnus albus*), alföldi gyászbogár (*Oodescelis melas*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Az egész kezelési egység területén javasolt az őshonos és tájhonos fafajokkal történő felújítás. A védett és természetvédelmi elődleges rendeltetésű erdők esetében ez törvényi kötelezettség is. A faanyagtermelő elsődleges rendeltetésű, nem védett erdőrésztelkek esetében a javaslatot ajánlásként fogalmazzuk meg.

Ezek a területek a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a felújítások során azonban a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fafajok arányának csökkentése felel meg, illetve törekedni kell arra, hogy az egyéb keménylombos fafajok közül a hazai, termőhelyhonos fajokat alkalmazzák az elegyítésekben.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezései
- Debrecen-Halápi Erdészeti Körzet erdőterve (érvényes: A következő erdőterv hatályba lépéséig.)

- Védett természeti területen fekvő erdők esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait is szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- Felújítás tájhonos fajokkal, illetve célállománnyal. (E51)./Megjegyzés: *A nedvesebb termőhelyeken a felújításra elsősorban a keményfás ligeterdőkre jellemző kocsányos tölgyre, magyar kőrisre és szilfajokra alapozott felújítás javasolható, elegendő hazai nyarakkal, bibircses nyírral, madárcseresznyével, vadkörtevel, mezei juharral. A homoki tölgyesek jellemző termőhelyein természetesen elsősorban a kocsányos tölgyet javasoljuk. Elegendő javasolható vadkörte, hazai nyarak, nyír, madárcseresznye, mezei juhar. Természetvédelmi szempontból a legszárazabb homoki termőhelyeken a felnyílt, erdőssztyepp táj helyreállítása lenne az ideális kocsányos tölgyre alapozva. Mivel azonban az ilyen jellegű felújítást a zárt akácos és fenyves állományok helyén a jelenlegi jogi szabályozás nem támogatja, a helyi tapasztalatok alapján a szürke nyárral végzendő felújítás javasolható, esetleg kocsányos tölgy, mezei juhar, ezüst hárs elegendő. A legszárazabb buckatetők felújítási nehézségeinek áthidalására javasolható tisztások kialakítása, illetve kivonás az erdőművelésből az alkalmatlan termőhelyre hivatkozással./*
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fajok teljes mértékű eltávolítása. (E31).
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18).
- Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően. (E73).
- Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lág- és fásszárúak továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.(E83).
- Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani. (VA02).

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukciós javaslat nem merül fel.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

Védett területen a felújítások őshonos és tájhonos fajokkal végezhetők.

Hosszú távon a felsorolt javaslatok mind az euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.) (91I0*) jelölő élőhely állományainak fennmaradását segítik elő. A vadállomány csökkentésére vonatkozó javaslatokra azért van szükség, mivel a jelentősen felszaporodott vaddisznó állomány komoly túrási károkat képes okozni az élőhely gyepszintjében, gátolja a felújítás sikerességét.

A megadott javaslatok továbbá a jelölő magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*), illetve a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) közösségi jelentőségű állatfajok állományainak számára is pozitív hatásúak lehetnek, mivel növekedhet a potenciális élőhelyek kiterjedése.

(a) Kezelési egység kódja: KE-4

(b) Kezelési egység meghatározása: tanyak melléképületekkel, vasúti megállóhely, illetve a Zsuzsi vasút nyomvonalának egy darabja. A kezelési egység kiterjedése a Natura területhez képest elenyésző: 8,66 ha.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): tanyak, családi gazdaságok (U10), út- és vasúthálózat (U11)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): kertvárosok, szabadidős létesítmények (U2), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kötelezően betartandó előírásokon és a javasolt előírásokon túl nem adunk meg javaslatot.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírásvajavaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű Kötelezően betartandó előírások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Javasolt előírások:

- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása. (GY26)
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása. (GY107)
- Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor. (GY108)
- A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül. (GY109)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukciós javaslatokat nem teszünk.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A homokbuckákat átszelő vasúti pálya egy pontján, a pálya feletti rézsűben ismert a magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*) előfordulása, melynek megőrzésére a vasút kezelése,

esetleges gyommentesítése során ügyelni kell. Javasoljuk az egyeztetést a természetvédelmi kezelővel.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

Főképp a kezelési egység területéről meginduló gyomosodás elkerülése miatt fontos a gyommentesítés. A vasúthálózat fenntartója rendszeresen végzi a karbantartási munkákat, amelybe a vasúti pálya gyommentesítése, a szegélyeken felövő növényzet irtása is beletartozik.

(a) Kezelési egység kódja: KE-5

(b) Kezelési egység meghatározása: egy vizes élőhely, egykori buckaközi mocsár tartozik ide, továbbá egy kicsike tisztás, száraz gyepel. A vizes élőhely szerepel az Erdőállomány Adattárban, tisztásként. A kezelési egység kiterjedése a Natura területéhez képest elenyésző: 1,6 ha.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), jellegtelen üde gyepesek (OB), jellegtelen száraz-félszáraz gyepesek (OC), üde és nedves cserjések (P2a)
- érintett erdőrészek: Debrecen 97TI
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: -
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kötelezően betartandó előírásokon és a javasolt előírásokon túl nem adunk meg javaslatot.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

- A gyepes esetében kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepes területek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X. 18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezései.
- Debrecen-Halápi Erdészeti Körzet erdőterve (érvényes: A következő erdőterv hatályba lépéséig.)

b) Javasolt előírások:

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22).
- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása. (GY26).
- A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása. (E12).

(f) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A gyepterület fenntartására a jogszabálynak való megfelelés miatt van szükség. A gyepeken közösségi jelentőségű érték nem fordul elő. A kezelési egység további részét képező mocsárfolt fenntartása az élőhelyi változatosság fenntartása miatt szükséges. Korábban ez a terület közösségi jelentőségű élőhely volt, kiszáradás alakította át. Amennyiben a jövőben is tisztásként fog fennmaradni, akár lehetséges a folyamat visszafordulása is. Szükséges lenne a vizes élőhelyek további lecsapolódásának megakadályozása.

(a) Kezelési egység kódja: KE-6

(b) Kezelési egység meghatározása: ebbe a kezelési egységbe tartoznak a szántóföldek. A kezelési egység kiterjedése a Natura területhez képest elenyésző: 5,82 ha.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1), fiatal parlag és ugar (T10)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: -
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kötelezően betartandó előírásokon és a javasolt előírásokon túl nem adunk meg javaslatot.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű Kötelezően betartandó előírások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Javasolt előírások:

- Szántóföldön trágyaszarvas nem alakítható ki. (SZ13).
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett. (SZ19).
- Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen. (SZ24).
- Rovarölő szerek nem alkalmazhatók. (SZ25)

- Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni. (SZ37).

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A szántóföldi technológiákra (tápanyag utánpótlás, kemikáliák) vonatkozó előírás-javaslatok a határos természetes élőhelyek ökológiai állapotának megőrzését szolgálják.

(a) Kezelési egység kódja: KE-7

(b) Kezelési egység meghatározása: ebbe a kezelési egységbe tartoznak a vízfolyások, tehát a 2. sz. mellékfolyás (Bodzás-ér) és az ebbe torkolló 2/5. sz. mellékfolyás (Erdőslyuki-ér), továbbá a csatornába belenövő cserje- és faállományok. A térképezés időszakában száraz medrűek. A kezelési egység összes kiterjedése 5,23 ha.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), jellegtelen üde gyepek (OB), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: -
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Partkezelés: a mederben őshonos és idegenhonos fák és cserjék is jellemzőek (idegenhonos: fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*), gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), kései meggy (*Prunus serotina*)).

A tájidegen fafajoktól és a gyalogakáctól szükséges volna a medreket megtisztítani. A tájidegen fafajok esetében támogatható a sarjak gyomirtószerezéssel való kezelése, az előírások betartása mellett.

Vízvisszatartás, medertározás: a kezelési egység meghatározása során felsorolt belvízelvezető csatornáknak csapoló-drénező hatása van az erdőkre, eredetileg azzal a céllal ásták őket, hogy a belvíznyomta területeket kiszárítsák.

A drénező hatás azokban az időszakokban nyilvánul meg, amikor a fenékszint alatta van a felszínközeli víz szintjének. Javasoljuk megvizsgálni, hogy a csatornák funkciójukat jelenleg betöltik-e, lehetséges-e változtatható küszöbszintű vízvisszatartó műtárgyak beépítése, úgy, hogy belvízi elöntést tavasszal ezáltal se okozzon, de a felszínközeli vízszintet a nyári időszakban is magasan lehessen vele tartani. Ennek kimérésére természetesen geodéziai felmérésre van szükség.

(e) *Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:*

a) *Kötelezően betartandó előírások:*

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű Kötelezően betartandó előírások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) *Javasolt előírások:*

- Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására. (E72).

(f) *Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:*

Javasolt a vízmegtartás lehetőségeinek javítása. Javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egység területét képező csatornákon létre lehet-e hozni olyan küszöböket, amelyek a kisvizes időszakokban elősegítik a felszínközeli víz szintjének megtartását, de tavasszal sem okoznak káros belvízi elöntést. Ez szükséges volna a kezelési egység vízállapotának javításához.

(g) *Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:*

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) *Kezelési javaslatok indoklása:*

A Natura 2000 terület értékes jelölő élőhelyének [Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.) (9110*)] hosszú távú fennmaradásához elengedhetetlen volna a talajvíz (felszínközeli víz) magas szinten tartása az aszályos időszakokban is. Ugyancsak indokolt a vízfolyást kísérő cserjesávok és fasorok hazai fajokból álló részének állandó fenntartása, legalább az egyik parton („ökológiai oldal”).

A csatornahálózat lehetőséget teremt a vízvisszatartásra, a medertározásra. A drénező hatás csökkentése továbbá mindenképpen előnyös a jelölő élőhely és azon keresztül a szárazföldi jelölő faj (magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*), illetve a közösségi jelentőségű fajok [nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)] állományaira is. A medrek fenntartási munkái során a szegélyélőhelyekhez kötődő közösségi jelentőségű díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) állományai védelmében szükséges a cserjék egy részét meghagyni.

3.2.2. *Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés*

Az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1. fejezetben, az kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatokkal egységes szerkezetben tárgyalja. Az élőhelyrekonstrukciós javaslatok összefoglalóan a következők:

A KE-2 kezelési egység esetében az általános javaslatok között megfogalmazottak szerkezetátalakításnak minősülnek, így élőhelyrekonstrukciós javaslatnak tekintjük.

A KE-7 kezelési egység esetében javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egység területét képező csatornákon létre lehet-e hozni olyan küszöböket, amelyek a kisvizes időszakokban elősegítik a felszínközeli víz szintjének megtartását.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési terület jelölő fajainak védelme alapvetően az élőhelyek megfelelő kezelésén keresztül biztosítható, a 3.2.1. fejezetben részletezett élőhelykezelési javaslatok alapján. Specifikus fajvédelmi intézkedések nem indokoltak.

KE-1, KE-2, KE-3, KE-7: magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*), illetve nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) és díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) állatfajok.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében a területen monitorozás nem zajlik.

A tervezés alapját jelentő 1:10.000 léptékű élőhelytérképezés, illetve a jelölő fajokra vonatkozó botanikai és zoológiai felmérés 2016-ban készült el a teljes területre nézve. A további kutatás és monitorozás tekintetében a 2016-os felmérés eredményeit célszerű alapállapotnak tekinteni.

A jövőben szükséges a területen a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének és természetességének, valamint a jelölő fajok állományának nyomon követése.

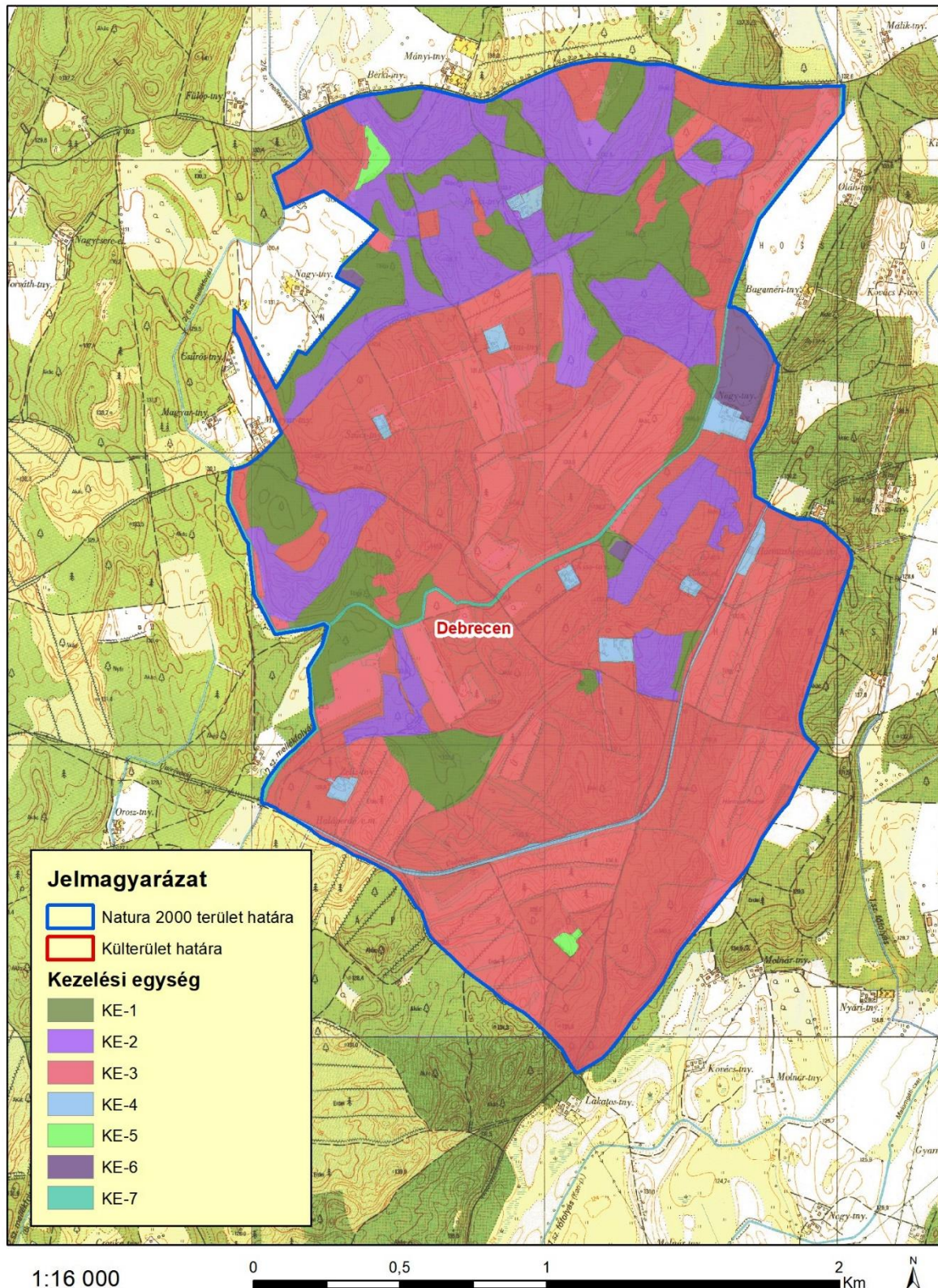
A jelölő élőhelyek monitorozására javasolható 5 évente az NBmR protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzése. Az élőhelyek ennél ritkábban végzett monitorozása vélhetőleg nem ad megfelelő lehetőséget az esetlegesen beinduló negatív folyamatok megváltoztatását célzó idejében történő beavatkozásra. Javasolt a jelölő élőhely (9110* - Euro-szibériai erdőssztyepteptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*) állományainak változását is egy-egy mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű erdőkre vonatkozó módszertan.

A magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*) esetében szükséges az állományváltozás nyomon követése 5 évenkénti felméréssel.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése.

HUHN20023
HÁRMASHEGYI-TÖLGYESEK

A Debrecen külterületi részén található tervezési területkezelési egységei. 2016.12.15.

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Hármashegy-tölgyesek (HUHN20023) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet az irányadó.

Ezen túl a terület az országos ökológiai hálózat magterület övezetének része (ld. 1.6. fejezet).

A tervezési területből 42,8 ha Debrecen-nagycserei Hármashegy akácos néven helyi védettséget élvez (törzskönyvi szám: 8/50/TT/81, hatályba lépés éve: 1981).

A tervezési területből 86,19 ha a Hármashegy Pihenőközpont néven helyi védettséget élvez (törzskönyvi szám: 8/50/TT/81, hatályba lépés éve: 1981).

A tervezési terület jelentős része (99,94%) a Magyar Állam tulajdonában. A terület többi része (0,06%) magántulajdonában található.

2019-es adatok alapján a terület erdőállománya 190 részletben 479,51 hektáron helyezkedik el és az erdőrészek állami, magán és vegyes tulajdonban vannak.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

Bevezetés

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a 2015-2018 között folyamatosan megjelentetett pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végéhez közeledve – hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. évre egy átmeneti időszakot hirdettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti évben várhatóan a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előre láthatóan 2022-től indul, és 2027-ig tart.

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:

http://termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktua

lizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: <https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523>

A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan intézkedés elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.

Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetők el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedés mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is.

Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrésztlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.

Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előírascsoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, másodlagos erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A tervezési területen elérhető támogatások rövid ismertetése

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer 2014. évi adatok alapján a Hármashegyi-tölgyesek kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület Debrecen közigazgatási területét érintve ugyan több fizikai blokkban található, azonban azokra – a terület jellegéből adódóan – a Natura 2000 agrártámogatás jelenleg nem vehető igénybe. Az azonosítók évenként változnak, így a táblázat csak tájékoztató jellegű. A Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer (MePAR) legfrissebb adatai a <https://www.mepar.hu/> honlapon érhetők el.

MePAR Blokkazonosító	Teljes terület (ha)	N2	Támogatható terület (ha)	KAT
LUDU2-V-11*	23,75	1,35	0,00	0
LJV12-7-11	29,06	29,06	0,00	0
LUAE2-D-11*	100,74	100,09	0,00	0
LL6U2-E-11	94,10	94,10	0,00	0
L6YMJ-3-11	1,28	1,28	1,01	0
LKN1J-J-11*	49,52	0,84	0,00	0
LLN12-3-11	5,95	5,95	5,16	0
LMN12-4-11	42,84	42,84	0,00	0
L8DUJ-R-11	0,35	0,35	0,35	0
L96UJ-L-11	1,03	1,03	0,00	0
LULU2-3-11	29,92	29,92	0,69	0
LP4E2-2-11*	85,84	73,70	0,30	0
LMP72-C-11	122,18	122,18	0,00	0

Kötelező földhasználati előírások ellenértéként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések:

Létezik a Vidékfejlesztési program keretében erdős területekre vonatkozó „VP4-12.2.1-16 - Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések” támogatás is. A Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott, magánjogi tulajdonban lévő Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz a felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezésére az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente, változó összegű kompenzációs támogatás igényelhető.

Erdő-környezetvédelmi kifizetések:

A Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett „VP4-15.1.1-17 - Erdő-környezetvédelmi kifizetések” pályázat célja a tudatos erdő-környezetvédelmi gazdálkodási módok elterjesztése, a fafajok adaptációs készségének növelése, az egyes területeken az erdőtípus, fafaj-összetétel, illetve gazdálkodási mód megváltoztatása. A kiírás alapján kizárólag magánjogi erdőgazdálkodó és települési önkormányzat kaphat támogatást a jogerős erdőtervvel rendelkező, Országos Erdőállomány Adattárban szereplő erdőrészletben történő örökterület erdőgazdálkodásra, erdőállományok kézimunka igényes ápolására, illetve természetkímélő anyagmozgatásra.

Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása

A „VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO 15) és VP-4-11.1.-11.2.-18 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO 18)” pályázat célja egyrészt a konvencionális területek ökológiai művelés alá vonásának ösztönzése, másrészt az ökológiai művelésbe vont területeken a gazdálkodási mód fenntartása, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett pályázat szabályozza.

Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (VP-4-10.1.1-15 és VP-4-10.1.1-16.) :

Középhosszú távú támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett pályázat szabályozza. A támogatás fő céljai a vidéki területek fenntartható fejlődésének támogatása, a környezet állapotának megőrzése és javítása, a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés csökkentése, környezetvédelmi szolgáltatások biztosítása, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése. Kiemelten kívánja továbbá támogatni a biodiverzitás megőrzését a természetes életkörülményeik között (a gazdaságban), a természet, a víz, és a talaj védelmét a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakításával, a környezettudatos

gazdálkodás és fenntartható tájhasználat kialakításával.

Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása

A VP5-8.2.1-16 számú felhívás célja a fásítások, mezővédő erdősávok rendszerének kialakítása, fás legelők területének növelése a jelenlegi erdőzónában és az alföldi erdőssztyepp területeken, hozzájárulva a mezőgazdasági és az állattenyésztési termelékenység növeléséhez.

Erdősítés támogatása

A VP5-8.1.1-16 számú célja a klímaváltozás hatásainak csökkentése, a szél és vízerózió elleni védekezés, valamint a faanyag, mint környezetbarát nyersanyag és megújuló energiaforrás iránti növekvő igény kielégítése érdekében az erdőterület növelésének támogatása.

Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások

A VP5-8.5.1.-16 számú felhívás a meglévő erdő természetességi állapotához képest magasabb természetességi állapotú, vagy a sarjeredetű állomány helyett magasabb ökológiai értékű, legalább azonos természetességű, nem sarj eredetű állomány létrehozását kívánja előmozdítani.

Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése

A VP4-15.2.1.1-16 számú felhívás célja a klíma rezisztens fajok biztosítása, fajok evolúciós potenciáljának fenntartása a genetikai változatosság megőrzése a fajok alkalmazkodóképességének érdekében.

Erdészeti, genetikai erőforrások fejlesztése

A VP4-15.2.1.2.-17 számú felhívás célja a magyarországi erdészeti fajok genetikai erőforrásainak megőrzésével a meglévő genetikai változatosságot, mint az alkalmazkodóképesség alapját és fajok evolúciós potenciálját hosszútávon megvédje és fenntartsa.

Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése

A VP5-8.3.1-17 számú erdőgazdálkodás biztonsága érdekében szükséges fokozott figyelmet fordítani az erdőtüzek kialakulásának megelőzésére – a pályázati felhívás ehhez biztosít megfelelő támogatást.

Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása

A VP5-8.4.1.-16 számú támogatás célja az erdőtüzek vagy egyéb természeti katasztrófák – az éghajlatváltozással összefüggő eseményeket is beleértve és a katasztrófaesemények által károsított erdőgazdálkodási potenciál helyreállítása.

Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek

A VP5-8.6.2-16 számú felhívás célja az erdők gazdasági értékének növelése olyan erdészeti beavatkozásokkal, amelyek által az erdők nagyobb mértékben képesek ellátni gazdasági értékteremtő funkciójukat.

Ide kell érteni azokat a beavatkozásokat is, amelyek hatásai nem azonnal, hanem a jövőben várható fahasználatok során tapasztalhatók.

Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése

A VP4-8.5.2.-17 számú felhívás célja, hogy a magyar erdők közjavainak ingyenes elérhetőségének lehetősége jelentősen bővüljön.

Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

A VP5-8.6.1-17 számú felhívás célja az erdőgazdálkodás hatékonyságának javításához és a természetközeli erdőgazdálkodási módok elterjedéséhez szükséges eszközök és géppark kialakításának ösztönzése, valamint az erdei termékek és melléktermékek gazdasági hasznosításához szükséges elsődleges feldolgozást szolgáló gépek és berendezések biztosítása, beleértve a lokális megújuló energiarendszer kiszolgálást, faipari feldolgozás előkészítését szolgáló gépeket, technológiát is.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások:

A Vidékfejlesztési Program keretében a „VP4-4.4.1-16. - Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások” pályázat alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés, azonban egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés nincs hatályban. Ebből adódóan nincsenek speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepök természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak, egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek. A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A jelenlegi agrártámogatási rendszer további jelentős korrekcióra szoruló hiányossága, hogy nem ösztönzi a természetvédelmi szempontból fontos gazdálkodói beavatkozásokat a nem hasznosított mezőgazdasági területeken. Egyúttal nem is teszi érdekeltté a gazdálkodót abban, hogy azok a nem hasznosított mezőgazdasági területek, amelyek éppen a hasznosítás hiánya miatt őriznek értékes közösségi jelentőségű élőhelytípusokat, fajokat – megfelelő (vagy jobb illetve nagyobb) állapotban és kiterjedésben fennmaradjanak.

Mivel ezek a területek rendszerint nem támogatható területrészek, így a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, cserjéseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak intenzív jellegű gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

Az erdőterületek vonatkozásában a jelenlegi természetvédelmi szempontokat elősegítő támogatási rendszer szinte kizárólag magánerdőgazdálkodók számára elérhető. Támogatás igénybevételére nem jogosult önkormányzat, költségvetési szerv, valamint az a gazdálkodó szervezet, amelyben a Magyar Állam tulajdoni hányada eléri vagy meghaladja az 50%-ot.

Szükséges lenne ezért olyan támogatási formákat és konstrukciókat kidolgozni és alkalmazni, amelyek állami erdőkben is lehetővé tesznek bizonyos – erdőgazdálkodási, továbbá nem is okvetlenül az erdőgazdálkodás szűken vett körén belül értelmezhető, de erdőterületen történő – beavatkozásokat.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is. A problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene venni a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, sajátos ökoszisztéma szolgáltatásait, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni, az inváziós fajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatban folyamatban van egy „*A Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás egységes eszközrendszerének kialakítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén*” (pályázati azonosító KEHOP-4.1.0-15-2016-00012) elnevezésű Környezet és Energetikai Hatékonyság Operatív Program keretében megvalósuló pályázat, melynek fő célkitűzése a Natura 2000 területek bemutatása, megismertetése, a Natura 2000 területek társadalmi elfogadottságának növelése. A fejlesztés keretében négy fő tevékenység megvalósításával kívánjuk elérni a Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás eszközrendszerének fejlesztését: Mobil kiállítási anyag összeállítása; A HNPI egyes tanösvényeinek, bemutató területeinek, belépési pontjainak interaktív bemutatói elemekkel történő fejlesztése; A HNPI bemutatóhelyeinek interaktív bemutatói elemekkel történő fejlesztése; Kommunikációs eszközök fejlesztése.

A területre vonatkozóan jelenleg a „Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás egységes eszközrendszerének kialakítása a HNPI működési területén” című KEHOP-4.1.0 pályázat van folyamatban.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Kifejtve a 3.4.2. pont alatti táblázatban, összevontan a kommunikáció címzettjeivel.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Felhasznált kommunikációs eszközök:	Kommunikáció címzettjei:	Időpont, helyszín	Egyéb információ
Egyeztető fórum	● gazdálkodók	2017.02.15.	Résztevők

Felhasznált kommunikációs eszközök:	Kommunikáció címzettjei:	Időpont, helyszín	Egyéb információ
	<ul style="list-style-type: none"> • a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyongazdálkodói • a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok • egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság 	(Debrecen)	száma: 8
Önkormányzati közzététel	<ul style="list-style-type: none"> • gazdálkodók • a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyongazdálkodói • a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok • egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság 	2017.02.06-16. (Debrecen)	Kifüggesztés darabszáma: 1
Honlap	<ul style="list-style-type: none"> • gazdálkodók • a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyongazdálkodói • a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok • egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság 	2017.01.30-tól meghatározott ideig letölthető volt	http://www.e-misszio.hu/n2
Érintettek levélben vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	<ul style="list-style-type: none"> • a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok 	2017.02.02-09. között	Kiküldött értesítések darabszáma: 131 levél + 125 e - mail

A kommunikáció szervezése, lebonyolítása, tartalma:

1. Egyeztető fórum időpont és helyszín egyeztetés történt az érintett szakmai tervezőkkel, természetvédelmi örökkel és tájegységvezetővel, valamint a fórum helyszínének otthont adó Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósággal (2017. január).
2. A fenntartási terv letölthetővé vált és a véleményezhetőségről cikk jelent meg a kommunikációban résztvevő E-misszió Egyesület honlapján (2017.01.30.).
3. Az érintett önkormányzatok (Debrecen) 2017.02.06-16. között 10 napra kifüggesztették a fenntartási tervet.
4. Az érintettek jelentős köre a fenntartási terv társadalmi egyeztetésének folyamatáról, a tervek véleményezhetőségéről, a véleményezés módjairól és határidejéről postai levélben (és/vagy e-mailben) értesítésre került. Az értesítő levelek célcsoportok szerinti egyedi összeállítással kerültek kiküldésre (2017.02.02-09. között) és tartalmazták a véleményezéshez szükséges információkat (terület kód, név, érintett települések, véleményezési határidők, egyeztető fórum időpontja stb.). A címzettek köre, az értesítés módja, a tőlük érkezett válaszok, valamint a rájuk adott tervezői válaszok a 4. sz. mellékletben találhatóak.

5. Az érintettek felé meghirdetett időpontban és helyszínen, 2017.02.15-én 10:00 órai kezdéssel a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság tárgyalójában (4024 Debrecen, Sumen u. 2.) az egyeztető fórum megtartásra került, melyről emlékeztető készült. A fórumon 8 fő vett részt.

6. A beérkezett véleményeket és észrevételeket a kommunikációban közreműködő szakértő összefoglalta, és a tervekészítő, valamint a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság részére eljuttatta.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Társadalmi egyeztetést követően 17 címzett részéről érkezett visszajelzés a Natura 2000 fenntartási tervvel kapcsolatban.

A legtöbb véleményt megyei szervek küldték meg. Emellett voltak országos, régiós, megyéken túlnyúló hatáskörű szervek, valamint önkormányzat, magán tulajdonos, vadásztársaság, környezet- és természetvédő civil szervezetek is a véleményezők között. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság részt vett a fenntartási terv egy részének elkészítésében.

A legfontosabb beérkezett vélemények a 3.4.3.1. táblázatban láthatóak.

3.4.3.1. A legfontosabb beérkezett vélemények:

Kommunikáció címzettje	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal	- levél, és/v. email értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum	igen [állami főépítész] (- a terv nem tartalmaz megállapításokat az épített környezetre., nem derül ki, hogy vannak-e ilyenek a területen. - javasolja kiegészíteni a tervet az érintett települések településszerkezeti tervével, valamint a HÉSZ mellékletét képező szabályozási terve és a valós területhasználatok térképi bemutatásával. - a fennt. terv célkitűzéseit véleménye szerint települési szinten kell érvényre juttatni.)	levélben	nem	A tervekészítő a KE-4 kezelési egységben határolta le az épített környezeti elemeket, a tanyákat, melléképületeket, vasúti megállóhelyet. A településszerkezeti tervek és a HÉSZ mellékletét képező szabályozási terv nem kerül a tervbe, mivel a Fenntartási Terv tartalmi elemeit meghatározó, „Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez” ezt nem írja elő.
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Debreceni Járási Hivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Osztály	- levél, és/v. email értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum	igen (- szántóterületeken gyepek kialakítása a régészeti lelőhelyek megóvását szolgálja. - földmunkával járó fejlesztések esetén javasolt a régészeti lelőhelyek elkerülése, és az örökségvédelmi hatósággal való egyeztetés. - felhívja a figyelmet a Kötv. 9, 10, és 19. §-ra [megelőzés	levélben	nem	nem tett módosítást igénylő észrevételt.

Kommunikáció címzettje	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság	- levél, és/v. email értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum	és elkerülés]) igen (- a terv nem tartalmaz olyan szövegrészt, amely ellen kifogást emel. - ismerteti a terv által érintett, a kezelésükben található víztesteket. - ismerteti az igazgatóság feladatait. - ismerteti, hogy mely víztestek esetében volt munkaelmaradás, és felhívja a figyelmet ezek problémáira. - kéri, hogy olyan előírások legyenek, amelyek nem korlátozzák a felsorolt jogszabályok által előírt feladataikat: --1995.LVII.trv.16§(3). --120/1999.Korm.r.3.§ és melléklet III. pont)	levélben	részben	Az jogszabályi hivatkozásokat és a hatáskörlehatárolást a tervekészítő a Megalapozó Dokumentáció munkarész 1.3.3.4. „Vízgazdálkodás” fejezetébe kivonatolva beillesztette. Az előírás-javaslatokat a tervekészítő nem változtatta meg, hiszen azok nem kötelező érvényűek, csak olyan ajánlásokat jelentenek, amelyek csak támogatási rendszeren keresztül valósulhatnak meg a későbbiekben.
Hajdú - Bihar Megyei Önkormányzat	- levél, és/v. email értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum	igen [megyei főépítész] (- személyes találkozót kezdeményez a megyét érintő területfejlesztési, területrendezési elképzelésekről; az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióról, az Országos Területrendezési Terv és a Megyei Területrendezési tervről)	levélben	nem	Az észrevétel nem igényel módosítást.
NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt.	- levél, és/v. email értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum	Igen (- A fentt. terv többlet terheket ró a gazdálkodóra, az állami gazdálkodó nem jut pályázati forráshoz. - A tájra jellemző több évtizedes, évszázados gyakorlatot alapjaiban folytatni kell. <u>KE-1:</u> - Kifogásolja a folyamatos erdőborítást szolgáló üzemmód bevezetését. - Elfogadhatatlan számára a faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód. - A hagyományosan bevált erdőfelújítási technológiát kell alkalmazni. - Nem ért egyet a vágásos üzemmód esetén a	levélben	részben	A tervekészítő nem vitatja azt a megállapítást, hogy a fenntartási terv többlet terheket ró a gazdálkodóra. Azonban itt a többlet terhek csak mint „önkéntesen vállalható” elemek jelentkeznek. Ezek a javaslatok csak támogatási rendszeren keresztül valósulhatnak meg: amíg támogatási rendszeren keresztül nem tudnak megvalósulni, nem kötelező érvényűek. Ezek miatt a tervekészítő nem módosít azokon a javaslatokon, amelyek a többletterhelés és pénzügyi teljesíthetőség nehézsége miatt a Nyírerdő Zrt. kifogásolt, vagy amivel nem értett egyet.

Kommunikáció címzettje	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
		<p>talajelőkészítés elhagyásával.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kései meggy és akác eltávolítás szerkezetátalakító hatását vizsgálni kell. - Javasolja, hogy a magyar nőszirm élőhelyét elkerülve az erdőrészek többi részében alkalmazhasson teljes talajelőkészítést. <p><u>KE-2:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Nem ért egyet az özönnövények folyamatos visszaszorításával. - Nem ért vele egyet, hogy elegyes kocsányos tölgyesek legyenek kialakítva az egész kezelési egységben. - Nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok eltávolítása olyan problémát vethet fel, mint a KE-1-ben írva volt. <p><u>KE-3:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Nem elfogadható számára, hogy őshonos fafajjal lehessen csak telepíteni az egész kezelési egységben. - Nem ért egyet a nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes eltávolításával. <p><u>Általános:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Aggályosnak tartja, hogy fennt. terv szövegei beillesztésre kerülhetnek az erdőtervbe. - Nem lehet szerinte cél az előregedett, fokozatosan száradó, pusztuló tölgyesek felnyíljanak és inváziós fásszárú vegye át helyüket. - Az eddig alkalmazott technológiákkal, kisterületű, korán záródó őshonos kocsányos tölgy fiatalosokat kellene létrehozni.) 			<p>A vadászattal kapcsolatos javaslatokat a vadgazdálkodóknak a tervekészítők eljuttatták.</p> <p>A tervekészítők tudomásul veszik azt az aggályt, hogy a javaslatok később teljes tartalmukkal bekerülhetnek az erdőtervekbe, azonban erre nem lehetnek tekintettel. Az erdőtervezés eljárásrendjében is mint javaslatok kerülhetnek bele a fenntartási terv ajánlásai.</p> <p>Az idős pusztai tölgyesek felújítására vonatkozó javaslatot a tervekészítő a KE-1 kezelési egységbe beemelte, az általános kezelési javaslatok közé, mint alternatív gazdálkodási lehetőséget.</p> <p>Az észrevételek egyik része alapján módosult a fenntartási terv, másik részüket a fenntartási terv nem tudja teljes körűen feloldani.</p>
NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt., Debreceni Erdészet	<ul style="list-style-type: none"> - levél, és/v. email értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum 	<p>Igen</p> <p><u>(KE-1:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Szívesen végeznének a magyar nőszirm élőhelyét kihagyva teljes talajelőkészítéssel felújítást itt. Vagy az egész területen pásztás talajelőkészítést, 	fórumon	részben	<p>Ezeknek a pontoknak egy része a Nyírerdő Zrt. levélbeli közlésében is felmerült, a tervekészítő által adott válaszok ezekben az esetekben ugyanazok, mint az előző pontban.</p> <p>A KE-2 kezelési egységben a</p>

Kommunikáció címzettje	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
		<p>sorkapálással, sorközi tárcsázással.</p> <p>- Lékes felújítás véleménye szerint nem lehetséges, egyedi, kertészkedős módszerrel szintén nem dolgozhatnak.</p> <p>- A jelenlegi jogszabályi környezet sem a tisztást, sem a felnyíló erdőt, sem az egyedi, kertészkedős módszereket nem teszi lehetővé.</p> <p>- Egyes esetekben terméketlen besorolást kapott az ilyen típusú terület, amivel nem jár felújítási kötelezettség.</p> <p><u>KE-2:</u></p> <p>- Az akácok, erdei fenyvesek lecserélése kocsányos tölgyre nem lesz minden esetben sikeres.</p> <p>- A terv itt csak kocsányos tölgyet említ, mint szóba jöhető fajt.</p> <p><u>Általában:</u></p> <p>- A terv valahol őshonos, valahol táj- és termőhelyhonos fajokat említ.</p> <p>- Az erdei fenyő alkalmazhatósága kedvező lenne.</p> <p>- Rosszul szerepel szerinte a Debrecen-Halápi üzemterv érvényesség ideje.)</p>			<p>tervkészítő a hazai nyárral való felújítási lehetőséget is beemelte a javaslatok közé.</p> <p>A félreérthető megfogalmazásokat a tervkészítő javította. Az őshonos de nem tájhonos erdei fenyővel való felújítást a tervkészítő nem javasolja.</p> <p>Az üzemterv (erdőterv) érvényességi ideje aktualizálva lett.</p>

3.4.3.2. A legfontosabb észrevételek, amelyek alapján a terv módosításra került:

A legfontosabb észrevételek a Nyírerdő Zrt. levélben és a fórumon közölt megjegyzései, melyek egy része alapján kisebb módosítások történtek a fenntartási tervben.

Ugyancsak bekerült a fenntartási tervbe a Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság véleményének kivonata.

AGRÁRMINISZTERIUM

Nyilatkozat

A HUHN20023 Hármashegy-tölgyesek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve megfelel az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4. §. (4) bekezdésben foglalt tartalmi és formai követelményeknek. A Natura 2000 fenntartási tervet a Natura 2000 fenntartási tervek Szakmai Bizottsága elfogadta.

A HUHN20023 Hármashegy-tölgyesek Natura 2000 területre vonatkozó fenntartási tervet, az agrárminiszter megbízásából, jóváhagyta:

Balczó Bertalan
természetvédelemért felelős helyettes államtitkár

Budapest, 2021. január „13.”